

Mottagare

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

alice.hallman@regeringskansliet.se

Fi2025/01857

Datum

2026-01-19

Diarienummer

RS251365

Yttrande - Remiss av produktivitetskommissionens betänkanden

Region Halland tackar för möjligheten att lämna ett yttrande. Produktivitetskommissionen har producerat två omfattande betänkanden, som berör en stor bredd av frågor inom många olika sektorer. Region Halland avgränsar sitt yttrande till de frågor som närmast berör regionernas ansvarsområden. I de fall regionen inte yttrar sig över ett förslag, ska detta inte tolkas som att regionen tillstyrker förslaget. Nedan följer regionens synpunkter på remissen, uppdelat på del- och slutbetänkandet, med fokus på utredningens lämnade förslag och bedömningar.

Delbetänkande – Goda möjligheter till ökat välbefinnande

Kapitel 7 – Bostäder och byggande

Kommentarer på kapitel 7.4.1 Målsättningen för bostadsmarknaden behöver tydliggöras och regelverken reformeras, 7.4.2 Inriktningar för ett mer samhällsekonomiskt effektivt och enklare bostadsbyggande och 7.4.3 Det kommunala planmonopolet bör utredas

Bostadsfrågorna är centrala för den regionala utvecklingen och skapar förutsättningar för ökad produktivitet, inte minst i Halland. Halland är en del av flera funktionella arbetsmarknadsregioner och regionförstoringen är en fortsatt pågående process.

Region Halland har i uppdrag att titta på hur det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses genom uppdraget Regional fysisk planering reglerat i Plan och bygglagen kap. 7. En bärande del i uppdraget är att peka på de regionala förutsättningarna för bostadsförsörjningen och vikten av att se dessa frågor i relation till tillgänglighet till arbetstillfällen och studier. En tydligare statlig målsättning för bostadsmarknaden hade underlättat arbetet, men målsättningen behöver utarbetas med många aktörer involverade då bostadsfrågorna står på flera ben. Region Halland ser det som viktigt att vi har kompletterande planeringsnivåer för att kunna adressera frågor utifrån olika perspektiv. Region Halland delar inte bilden av att det kommunala planmonopolet behöver ses över

för att möta kommissionens bedömning. Om översyn ändå görs måste det vara tydligt vilket nulägesalternativet är och vilka jämförelsealternativ som förslås för att motivera en förändring. Värt att poängtera i sammanhanget är att stora förändringar har genomförts i Plan- och bygglagen i närtid vilka vi ännu inte hunnit se effekterna av. Värt att poängtera är också att kommunen har ansvar att beakta fler aspekter, intressen och behöver göra avvägningar kring nybyggnation än den enskilda exploatören vilket inte ska förringas.

7.4.4. Länsstyrelsernas roll inom regional utveckling bör stärkas

Delbetänkandet bedömer att flytten av regionalt utvecklingsansvar från Länsstyrelsen till regionerna bör utvärderas för att bedöma dess effekter och behovet av eventuella förändringar. Regionen finner det i sammanhanget något märkligt att delbetänkandet inte nämner den pågående utredning om den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken (SVESAM). Regionen anser att regionerna är bäst lämpade att driva det regionala utvecklingsarbetet och att länsstyrelsen och andra myndigheter bör understödja arbetet utifrån sina respektive myndighetsuppdrag. Jämfört med andra offentliga aktörer har regionerna unika förutsättningar att leda regionala utvecklingsprocesser genom sin förmåga att samla kommuner, näringsliv, myndigheter och civilsamhälle kring gemensamma mål och utifrån lokala behov.

Det är regionens bedömning att länsstyrelsens uppgifter bör renodlas till ett utvecklat myndighetsuppdrag med fokus på tillsyn, tillstånd och annan rättstillämpning. Det är däremot positivt om länsstyrelsen, inom ramen för sitt uppdrag, har kompetens inom tillväxtfrågor och arbetar utifrån ett tillväxtfrämjande perspektiv i sina bedömningar. I regionens regionala utvecklingsarbete är det av vikt att länsstyrelsen, i sina tillstånds- och granskningsprocesser, har ett samlat och sammanvägt perspektiv. Det är också av stor vikt att titta på olika samhällsintressen som är aktuella vid tillstånds- och granskningsprocesser. Regionernas bedömning är att länsstyrelsens roll inom regional utveckling inte behöver stärkas generellt, med däremot tydliggöras i vissa specifika steg och hur det förhåller sig till det huvudansvar som regionerna har i sitt regionala utvecklingsuppdrag. Region Halland har, utöver att vara regionalt utvecklingsansvariga, i uppdrag att ta fram en regional fysisk plan där samhällsutvecklingsfrågorna på regional nivå hanteras i allmänhet, men i synnerhet ska de bostadsrelaterade frågorna hanteras för att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

7.4.6 Begränsa kommunernas möjlighet att ha åsikter om gestaltning

Väl gestaltade livsmiljöer berör den regionala utvecklingen såväl som påverkar produktiviteten. Detta då väl gestaltade livsmiljöer är miljöer där människor vill vistas och verka. Att därför begränsa kommunens möjlighet för att ha åsikter om gestaltning av olika projekt är inte önskvärt. I första hand handlar det om att det behöver vara ett förutsägbart förfarande mellan kommunen och den som bygger för att, i de fall det idag är utdragna processer, kan effektiviseras. Gestaltungsfrågor är svåra att räkna och mäta, men kommunernas bedömningar har en yrkesmannamässig, kompetent och relevant grund. Att enbart flytta gestaltungsfrågor till ett detaljplaneskede riskerar att endera göra dem helt

irrelevanta eftersom det är i bygglovsskedet gestaltningsfrågor hanteras i detalj, eller att behovet av att behandla gestaltning i detaljplaneskedet gör att det skedet tar längre tid, vilket motverkar själva effektiviseringssyftet. Kommuner har det övergripande och långsiktiga ansvaret, till skillnad från en exploatör. Genom att som kommun även hantera gestaltningsfrågor kan en attraktivitet uppnås, behållas och utvecklas.

Kapitel 8 – Transportinfrastruktur

8.7.1 Stärk samhällsekonomisk effektivitet och kostnadskontroll i planprocessen

Den samhällsekonomiska effektiviteten är viktig i byggande av transportinfrastruktur. Det är därför viktigt att de samhällsekonomiska bedömningarna inte enbart räknar på en enskild investering eller åtgärd utan också räknar in de positiva och/eller negativa systemeffekter som en åtgärd innebär. Transportinfrastrukturen är ett system vilket ibland faller bort i de beräkningar som Trafikverket gör idag. Det är också en utmaning att kriterierna i de samhällsekonomiska bedömningarna ändras över tid. En annan aspekt som delvis missas i utredningen är att den tidiga kostnadsindikationen för ett investeringsprojekt ofta är en missvisande indikation i förhållande till den faktiska kostnaden. Trafikverket behöver hitta en mer förutsägbar metod för att inte riskera att viktiga infrastrukturåtgärder går om intet på grund av att den tidiga indikationen varit allt för felaktig. I många infrastrukturprojekt läggs mycket resurser ifrån kommun, region och andra aktörer för att skapa goda förutsättningar för utveckling kring en investering, till exempel en ny järnvägsstation. Om staten i sent skede drar bort en investering går mycket resurser om intet.

8.7.2 Förändra kalkylräntan för infrastrukturinvesteringar

Den ekonomiska delen i infrastrukturinvesteringarna är av stor vikt att hantera både innan, under och efter byggtid. Region Halland ställer sig frågande till hur föreslagen flytt av ansvar att sätta kalkylräntan för infrastrukturinvesteringar skulle komma att påverka infrastrukturinvesteringarna i sin helhet. Region Halland ställer sig också frågande till hur försenade och fördröjade projekt påverkas av förslaget.

8.7.3 Prioritera underhåll av väg och järnväg

Att prioritera underhåll är, utöver nya investeringar i transportinfrastrukturen, av stor vikt för den regionala utvecklingen. Att hitta former för att tydliggöra när, var och hur underhållsarbete/underhållsåtgärder ska genomföras är önskvärt för en bättre förutsägbarhet och en ökad produktivitet.

Kapitel 9 – Utbildning

9.3.2 Finansieringen bör spegla utbildningsanordnarens ansvar och premiera högkvalitativ utbildning

Region Halland vill enbart kommentera bedömningen som berör en rationell dimensionering av gymnasieskolan.

I delbetänkandet görs bedömningen att regeringen ska ta vidare de förslag från dimensioneringsutredningen som inte har implementerats, inklusive regionala utbudsramar. Region Halland upplever att Skolverkets framtagna bedömningar som anger behov av förändringar i utbudet tillsammans med regionernas lagstadgade uppdrag att tillhandhålla bedömningar om länets kompetensbehov på kort och lång sikt i offentlig och privat sektor utgör tillräcklig ram för arbetet med dimensionering. Region Halland menar att uppföljning och utvärdering av dimensioneringsreformen behöver göras först för att se om implementerade förslag bidrar till avsedd effekt innan regeringen går vidare med ytterligare förändringar.

Slutbetänkande – Fler möjligheter till ökat välstånd

Kapitel 3 – Teknisk utveckling, forskning och innovation

Region Halland välkomnar utredningens ambition att stärka forskning, innovation och företagsförnyelse. Förslagen är i grunden väl avvägda, men vi ser behov av justeringar för att säkerställa regional fördelning samt att säkerställa inkludering av små och medelstora företag (SME). Annars riskerar nyttan koncentreras till storstadsregioner och offentlig sektor inte få den kapacitetsökning som är nödvändig.

Regionen föreslår att utlysningar och finansiering styrs mot regionala noder med dokumenterad kapacitet för samverkan och att driva utvecklingsprocesser. Därtill behöver det säkerställas att lärosäten även under universitetsnivå, som Högskolan i Halmstad, inkluderas i satsningar på profilområden och testbäddar.

3.5.7 Bredda och förenkla FoU-avdraget

Hallands näringsliv domineras av små och medelstora företag, ofta förknippade med tjänste- och datadriven innovation snarare än traditionell FoU. Utredningens förslag om breddat FoU-avdrag är positivt, men bör kompletteras med tydliga definitioner som inkluderar tjänsteinnovation och digitala lösningar. Det är också viktigt att säkra koppling till regionala innovationsnoder som kan ge rådgivning och stöd, vilket ökar nyttjandegraden bland SME.

3.5.6 Ett bättre system för företagsfrämjande

Utredningen föreslår ett nytt och bättre företagsfrämjande system. Regionen delar ambitionen om ökad effektivitet, men vill understryka att nya strukturer inte får skapa fragmentering eller duplicering. Sverige har redan välfungerande nivåer för företagsfrämjande – regionalt, nationellt och inom EU – som bör integreras i stället för ersättas.

Regionen föreslår att man utvecklar ett system som bygger vidare på befintliga regionala ekosystem. Det är viktigt att säkerställa samordning med EU:s program och regionala smarta specialiseringar för att undvika ryckighet och kortsiktiga projekt. Regionen föreslår att man inför principer för arbetsfördelning mellan stat, region och kommun för att minska koordineringskostnader och öka långsiktigheten.

Kapitel 4 – Digitalisering och AI

Regionen bedömer att förslagen i stort har ett nationellt fokus och tar inte upp regionala skillnader i digital infrastruktur, kompetensförsörjning eller datatillgång. Förutsättningarna för AI och digitalisering varierar kraftigt mellan regioner. Nationella strategier bör möjliggöra regionala piloter och snabbare implementering där förutsättningarna är goda.

4.4.1 Öka kompetensen och spridningen av tekniken

Utredningen föreslår nationella satsningar på STEM och AI-kompetens, men tar inte upp hur regioner kan bli aktiva parter i kompetensförsörjningen (t.ex. genom samverkan med lokala lärosäten, näringsliv och offentlig sektor). Regionerna har en mycket viktig roll inom kompetensförsörjningsområdet, i egenskap av stora arbetsgivare, men också i och med sitt regionala utvecklingsuppdrag. Regionen behöver kunna påverka och snabbt anpassa utbildningsinsatser efter lokala behov, och nationella strategier bör ge regionerna större frihet och stöd att agera proaktivt.

4.4.2 Tillgängliggör svenska data

Utredningen lyfter behovet av datadelning och interoperabilitet, men är relativt vag kring hur juridiska hinder (GDPR, sekretess, OSL) faktiskt ska lösas i praktiken. För att kunna använda AI storskaligt i vård och regional utveckling krävs tydliga, praktiskt användbara lösningar för datadelning. Det räcker inte med nationella lagändringar, utan det krävs även vägledning, mallar och stöd för implementering på regional nivå.

Inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet följer regionerna utvecklingen inom sitt territorium utifrån en mängd olika områden. Analyserna grundas till stor del på offentliga data som tillhandahålls av flera olika myndigheter såsom SCB, Arbetsförmedlingen, Skolverket, Tillväxtanalys, Trafikanalys och Tillväxtverket. Många myndigheter tillhandahåller idag sin data på ett mycket undermåligt sätt. För att komma åt datan krävs inte sällan ett omfattande manuellt arbete från användaren i system som kan se mycket olika ut mellan myndigheter. Flera myndigheter tillgängliggör dessutom inte sin data via API:er. Region Halland anser att samtliga myndigheter som tillhandahåller officiell statistik av

allmänt intresse bör tillgängliggöra sin data via API:er och via ett enhetligt system. SCB är idag den myndighet som är bäst på att tillgängliggöra sin data och bör därför vara en modellmyndighet i ett sådant arbete. Ett bättre tillgängliggörande av svensk data hade bidragit till en ökad produktivitet i offentlig sektor.

4.4.5 Stärk förmågan till digital innovation i offentlig sektor

Utredningen föreslår AI-kompetenscentrum och innovationsstöd på nationell nivå, men det är oklart hur regioner får tillgång till dessa resurser eller kan bygga egna testbäddar och innovationsmiljöer. Det är viktigt att nationella satsningar inte leder till att resurser och kompetens koncentreras till storstäder eller vissa myndigheter, utan att regioner får möjlighet att vara piloter, utvecklingsmiljöer och mottagare av innovationsstöd.

Utredningen föreslår ökad automatisering och AI i offentlig sektor, men är relativt generell kring hur detta ska genomföras och vilka juridiska, etiska och organisatoriska hinder som måste hanteras. Regionerna behöver tydliga riktlinjer, exempel och stöd för att kunna automatisera processer och använda AI på ett rättssäkert och effektivt sätt, särskilt inom vård och omsorg.

4.4.6 De institutionella förutsättningarna för AI-utvecklingen bör utvärderas

Utredningen nämner ökade investeringar, men det är oklart hur finansiering och långsiktigt stöd till regionala AI-satsningar ska säkerställas. För att våga satsa på storskalig AI krävs långsiktiga finansieringslösningar och möjlighet att samverka kring större investeringar, inte bara projektmedel.

Kapitel 5 – Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Regionerna har enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar (2010:630) uppdrag att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt göra bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är även ett strategiskt område i den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030. Det regionala kompetensförsörjningsarbetet handlar utöver det som beskrivs i lagen om regionalt utvecklingsansvar om strategisk samverkan med aktörer i länet samt att initiera och driva utvecklingsinsatser för en förbättrad kompetensförsörjning.

Region Halland noterar att slutbetänkandet inte nämner regionernas möjligheter inom kompetensförsörjningsuppdraget och hur regionerna genom sitt arbete kan bidra till att höja produktivitetstillväxten. Regionernas roll är att se helheten inom kompetensförsörjning och verka för att aktörer samverkar och insatser koordineras för att nå bäst effekt för en väl fungerande kompetensförsörjning. Lokala och regionala förutsättningar och behov, som t.ex. skillnader i demografi, sysselsättning, arbetsmarknad och näringslivsstruktur, styr regionernas prioriteringar där roller som nätverkare, kapacitetsbyggare och finansiär framträder. Regionerna är således en viktig kugge i ett

system med flernivåstyrning vertikalt och sektorssamordning horisontellt och som påverkar områden som konkurrenskraft och produktivitet.

Övergripande kommentarer

Region Halland instämmer i kommissionens generella slutsatser om att ett välfungerande och kvalitativt utbildningssystem samt en god tillgång till omställningsmöjligheter är avgörande för att främja tillgången till arbetskraft med relevant kompetens.

Region Halland instämmer även med kommissionens bedömning att den svenska arbetsmarknaden på det stora hela fungerar väl även om den har utmaningar i form av både kompetensbrist och arbetslöshet.

Kommissionen för fram matchningens betydelse för en hög produktivitet. Region Halland vill här föra fram att orsaker till en bristande matchning kan härledas utifrån flera komponenter, vilket framkommit i en forskningsöversikt som Högskolan i Halmstad genomfört på uppdrag av Region Halland. Orsaker till matchningsproblematik kan kopplas till utbildningskompetens, reell kompetens, personlig kompetens eller anpassningskompetens hos både arbetssökande och arbetsgivare, och lösningar kan finnas på individ- och organisations- och samhällsnivå. Ett välfungerande utbildningssystem är viktigt, men fler parametrar som påverkar matchning och produktivitet behöver även tas i beaktning.

5.3.1 Underlätta högkvalificerad arbetskraftsinvandring

Region Halland instämmer i att Sverige bör vara ett attraktivt land för högkvalificerade arbetskraftsinvandrare och därmed bl.a. göra det enklare och mer attraktivt för utländska doktorander och forskare att stanna i Sverige efter sin utbildning. Utöver satsningar och regelförenklingar för den högkvalificerade arbetskraften, menar Region Halland att det även krävs fokus på insatser för mottagande och etablering. Det gäller inte enbart för den attraherade kompetensen, utan även för medföljande individer (partner, barn) då det starkt påverkar möjligheterna att stanna kvar i landet. Här har både kommuner och regioner centrala roller. För att skapa förbättringar för högkvalificerad arbetskraft krävs resurser nationellt, regionalt och kommunalt för att attrahera, välkomna, integrera och behålla kompetens utifrån de erfarenheter som nu dras i regeringsuppdraget Work in Sweden.

Region Halland vill föra fram att den absolut största kompetensbasen består av den redan inhemska befolkningen och dess kompetenser. Stor vikt bör således fokuseras på denna grupp. Arbetskraftsinvandring är viktigt för att underlätta kompetensförsörjningen, och handlar inte enbart om högkvalificerad arbetskraft. Näringslivet i Halland för fram att det finns behov av utländsk arbetskraft på olika kompetensnivåer.

5.3.4 Mer ändamålsenliga och effektivare utbildningsval

Kommissionen menar att studenternas förutsättningar och förkunskaper ska stärkas, genom t.ex. fler och bättre tidiga insatser inom grundskolan, vilket i flera avseenden linjerar

med mål och prioriteringar i Hallands strategi för hållbar tillväxt för att skapa förutsättningar för elever och studenter att nå sin fulla potential.

Kommissionen för även fram förslag om en bättre dimensionerad gymnasieskola. Region Halland menar att flera initiativ som tagits nationellt pekar på denna riktning, men att det är centralt att följa utvecklingen och utvärdera exempelvis dimensioneringsreformen över tid för att se om det leder till önskad effekt.

Vad gäller att införa en arbetsmarknadskomponent i resurssystemet till lärosäten menar Region Halland att det behöver belysas från olika perspektiv. Detta då vissa utbildningar är tydligt yrkesinriktade, medan andra utbildningar inte har denna typ av fokus men ändå kan vara centrala för arbetsmarknaden. Den högre utbildningen handlar både om utbildning och bildning, dvs att förbereda individer för ett framtida arbetsliv i konkret och praktisk bemärkelse, samtidigt om att utveckla personligt och samhälleligt meningsfulla kunskaper. Målet med den högre utbildningen är således bredare än konkret matchning på arbetsmarknaden. Det är också centralt att arbetsgivare har förmåga att tillvarata de insikter, kunskaper och färdigheter som en individ har med sig från sin högskoleutbildning för att ta tillvara dess fulla potential till verksamheten och dess produktivitet.

Angående förslaget att tillåta Myndigheten för yrkeshögskolan beviljas stöd till utbildningar som i dagsläget helt eller delvis tillgodoses av universitet och högskolor menar Region Halland att promemorian ”En särskild ersättningsmodell för universitet och högskolor avseende utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma” först behöver beaktas för att se hur de olika utbildningsformerna och erbjudanden kan komplettera varandra. Promemorian innehåller förslag på en modell för hur universitet och högskolors utbildningsutbud kan utvecklas för att möta de nya behov som den föränderliga arbetsmarknaden ger upphov till.

5.3.5 Stärk de nationella yrkesprogrammen på gymnasial nivå

Kommissionen menar att för att få fler att slutföra en gymnasial yrkesutbildning krävs bland annat att tidiga och verkningsfulla insatser sätts in för elever i grundskolan som riskerar att inte klara kraven, så att de ges adekvata förkunskaper för att studera på ett gymnasialt program. Region Halland instämmer i vikten av tidiga insatser.

Förslagen pekar också på att gymnasieskolans programutbud måste dimensioneras så att elever ges förutsättningar att läsa program som antas leda till goda utbildnings- och arbetsmarknadsutfall. Region Halland instämmer i detta och ser att flera centrala initiativ tagits utifrån dimensioneringsreformen, och vill betona vikten av kontinuerlig uppföljning och utvärdering för att se om det leder till önskad effekt.

Gällande förslaget om att inrätta en ny nationell yrkesutbildning på gymnasial nivå med lägre studietakt och sänkta behörighetskrav anser Region Halland att kompetenskrav behöver verifieras av branschorganisationer och branschrepresentanter för att säkerställa anställningsbarhet.

5.3.6 STEM och möjligheten att göra kloka utbildningsval

Region Halland menar likt kommissionen att elever ska ges goda förutsättningar att göra välinformerade val och att urvalet av sökande till utbildning ska ske på ett rättvist sätt, vilket kräver tillförlitlig och förståelig information samt en väl utbyggd studie- och yrkesvägledning. Om studie- och yrkesvägledningen ska stärkas och tillgängligheten bli jämförbar behöver likvärdighet mellan skolor säkerställas.

Kommissionen lyfter fram STEM-utbildningar (science, technology, engineering and mathematics) som centrala och att fler studenter bör studera sådana utbildningar då det har potential att bidra positivt till produktivitetstillväxten. Region Halland ser också vikten av att fler studerar inom STEM, men vill också lyfta fram arbetsmarknadsbehov inom fler utbildningsinriktningar som värdefulla för hela samhällets utveckling och produktivitet. Här bidrar regionerna genom sitt lagstadgade uppdrag att tillhandahålla bedömningar av kompetensbehov på kort och lång sikt, vilket kan stärka förutsättningar för en god vägledning som kan leda till medvetna utbildningsval.

Region Halland menar vidare att skolor aktivt bör arbeta brett i sin samverkan med företrädare från arbetsmarknaden, t.ex. genom collegekoncept.

5.3.8 Ett mer träffsäkert omställningsstudiestöd

Region Halland instämmer i kommissionens förslag om att omställningsstudiestödet bör reformeras så att sökanden får besked innan terminsstart samt att de personer som bedöms ha störst nytta av stödet prioriteras. Bedömningsgrunder för ett standardiserat verktyg behöver också ta hänsyn till regionala och lokala arbetsmarknadsförutsättningar.

5.3.9 Utvärdera verksamheten inom omställningsavtalen

Region Halland står bakom kommissionens bedömning om att verksamheten inom omställningsavtalen bör utvärderas för att kunna dra slutsatser som kan bidra till utveckling och förbättring.

5.3.10 Stärk arbetsmarknadsutbildningen

Region Halland ser positivt på insatser som möjliggör både deltagande och genomförande av utbildning där relevant kompetens erhålls som möjliggör etablering på arbetsmarknaden, oavsett om det sker via arbetsmarknadsutbildning eller annan form av utbildning. Förslaget att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning behöver ske i samklang med god kvalitet, där t.ex. kompetenskrav verifieras av branschorganisationer för att säkerställa anställningsbarhet.

Kapitel 6 – Kapitalförsörjning

Regionen bedömer att analys och resonemang i kapitlet är välbalanserade och har inga invändningar mot de förslag som lämnas. Regionen anmärker dock på att utredningen inte lämnar några förslag kopplat till analysens slutsatser om att riskkapital är koncentrerat till

vissa branscher och regioner, framför allt IKT-branschen och Stockholmsregionen, samt att riskkapitalinvesteringar är överrepresenterade i bolag vars grundare och ägare är män.

För att säkerställa en hållbar regional utveckling i hela landet önskar regioner se tydligare förslag på åtgärder för att främja en bättre regional spridning av riskkapital, samt en mer jämställd fördelning av riskkapitalinvesteringar.

Kapitel 7 – Konkurrens och handel

Regionen välkomnar utredningens fokus på konkurrens och handel som motorer för produktivitet. Regionen tillstyrker inriktningen i kapitel 7, under förutsättning att verktyg och processer utformas för att stärka konkurrens och handel utan att hämma platsbaserad innovation.

7.5.1 En stärkt koncentrationsprövning

Regionen tillstyrker en stärkt koncentrationsprövning för att motverka skadlig marknadskoncentration. Samtidigt behöver verktygen tydligt särskilja mellan konkurrenshämmande strukturer och innovativa, regionala samverkansmodeller (kluster, testbäddar, samnyttjande av data/infrastruktur) som är centrala i Halland. Regionen föreslår att regeringen ger Konkurrensverket i uppdrag att ta fram vägledningar som säkerställer att SME-vänlig innovationssamverkan inte felaktigt bedöms som konkurrensbegränsning.

7.5.4 Stärkt regelverk mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Regionen stöder målet att motverka osund konkurrens. Samtidigt måste regelverket ge undantag eller ”säker hamn” för välfärdsnära utvecklings-, test- och pilotverksamhet i offentlig regi, där syftet är att nyttiggöra forskning och skala lösningar tillsammans med företag (exv. informationsdriven vård). En alltför snäv tolkning av ”offentlig säljverksamhet” riskerar att dämpa nyttiggörande och administrativt överbelasta kommuner och regioner.

7.5.5 Fortsätt verka för öppenhet, frihandel och en bättre inre marknad

Halland gynnas av öppen handel och en väl fungerande inre marknad. Med hänsyn till den omfattande externa osäkerhet vi befinner oss i, bör nationella insatser operationaliseras regionalt genom smart specialisering, exportfrämjande på plats och gränsregional samverkan (exv. Greater Copenhagen/Regionsamverkan Sydsverige). Det är viktigt att fortsätta satsa på regionala export-acceleratorer samt säkerställa snabbare inträde för SME till EU-standarder och upphandling via rådgivning i regionen.

Kapitel 8 – Klimat- och industripolitik

8.3.1 Statens roll och vikten av goda ramvillkor

Regionen delar bedömningen att goda och stabila ramvillkor är avgörande för en kostnadseffektiv klimatomställning och långsiktig produktivitet. Särskilt viktiga är tillgång till fossilfri energi, fungerande elnät, effektiva tillståndprocesser och samordnad samhällsplanering. Regionen vill samtidigt betona att tidiga och förebyggande åtgärder minskar samhällskostnaderna jämfört med sena och reaktiva insatser.

Regionen instämmer i vikten av långsiktighet och politisk stabilitet. Den osäkerhet som uppstår vid återkommande förändringar i regelverk och styrmedel riskerar att leda till uppskjutna investeringar och minskad omställningstakt i näringslivet.

8.3.2 Kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip

Regionen delar principen om kostnadseffektivitet och vikten av att undvika oproportionerliga administrativa bördor för företag och offentlig sektor. Samtidigt vill regionen betona att administrativa krav ofta fyller en viktig funktion för styrning, uppföljning och legitimitet, och att förenkling bör ske med bibehållen kvalitet och transparens.

Regionen ser internationell flexibilitet som ett möjligt komplement, men understryker att inhemska och regionala omställningsinsatser fortsatt är centrala för att stärka långsiktig konkurrenskraft, innovationsförmåga och robusthet i svenskt näringsliv.

8.3.3 Prissättning av utsläpp av växthusgaser

Regionen instämmer i att prissättning av utsläpp är ett centralt klimatpolitiskt styrmedel. Samtidigt vill regionen framhålla att klimatomställningen kräver en bredare palett av styrmedel än enbart prissättning, där cirkulär ekonomi, resurseffektivitet och omställning av värdekedjor spelar en avgörande roll för både klimatnytta och produktivitet.

8.3.4 De svenska nationella klimatmålen

Regionen ser värdet i ökad harmonisering mellan svenska och EU-gemensamma klimatmål för att öka tydlighet och minska komplexitet. Samtidigt vill regionen betona att kompletterande nationella mål kan vara motiverade där de bidrar till högre omställningstakt, innovation och regional utveckling, utan att undergräva kostnadseffektiviteten.

8.3.5 Hantering av fördelningseffekter

Regionen delar Produktivitetskommissionens bedömning att fördelningseffekter av klimatpolitiska åtgärder i första hand bör hanteras genom de ordinarie skatte- och

transfereringssystemen, och att särlösningar som riskerar att urholka klimatpolitiska styrsignaler bör undvikas.

Samtidigt vill regionen understryka vikten av att klimatpolitiken utformas med förståelse för olika regionala förutsättningar, så att omställningen upplevs som möjlig att genomföra i praktiken och behåller långsiktig legitimitet.

8.3.6 Offentlig upphandling

Regionen delar inte bedömningen att offentlig upphandling generellt är ett ineffektivt verktyg för klimatomställning. Rätt utformad kan upphandling fungera som ett viktigt verktyg för att skapa efterfrågan på hållbara och cirkulära lösningar, stimulera innovation och underlätta marknadsutveckling, särskilt i tidiga skeden där privata incitament ännu är svaga.

8.3.7 Riktade industripolitiska stöd

Regionen delar behovet av restriktivitet kring selektiva företagsstöd och vikten av tydliga principer. Samtidigt vill regionen betona att vissa marknadsmisslyckanden, särskilt vid kapitalintensiva och riskfyllda omställningsinvesteringar, kan motivera statlig medverkan. Avgörande är då långsiktighet, transparens, riskdelning och hänsyn till regionala förutsättningar.

8.3.8 Nya stöd ska föregås av ordentlig analys

Regionen instämmer i Produktivitetskommissionens förslag att nya stödprogram och större enskilda stöd ska föregås av gedigna och strukturerade analyser. Regionen delar bedömningen att beslut om stöd bör baseras på tydliga kriterier, relevanta expertutlåtanden och en analys av marknadsmisslyckanden, för att minska risken för ineffektiva eller felriktade insatser.

Regionen vill samtidigt understryka vikten av att analyser inför stöd inte bara beaktar regionala förutsättningar, utan även identifierar var nödvändiga strukturer saknas och hur dessa kan utvecklas över tid, för att säkerställa att stöden blir genomförbara och får avsedd effekt i praktiken.

8.3.9 Principer för stödets utformning

Regionen instämmer i Produktivitetskommissionens förslag om att selektiva stöd, när de används, ska utformas utifrån tydliga principer om transparens, kostnadseffektivitet, privat medfinansiering samt löpande uppföljning och utvärdering. Regionen delar bedömningen att stöden bör minska, men inte eliminera, den privata risken och att stöd bör vara tidsbegränsade och möjliga att justera eller avsluta om förväntade resultat inte uppnås.

Regionen ser positivt på en stegvis utformning av stöd, där satsningar kan följas upp och justeras över tid, i syfte att minska risken för långsiktiga inlåsningsprojekt i kostsamma projekt som inte ger önskad effekt.

8.3.10 Befintliga stöd och strukturer

Regionen delar Produktivitetskommissionens bedömning att befintliga stöd och strukturer inom klimat- och industripolitiken bör utvärderas och vid behov förbättras utifrån tydliga kriterier för kostnadseffektivitet, additionalitet och långsiktig samhällsnytta.

Regionen delar däremot inte kommissionens inriktning att avskaffa eller väsentligen avveckla etablerade stöd såsom Industriklivet och de gröna kreditgarantierna. Regionen vill uppmärksamma att många företag redan har gjort betydande investeringar för att kunna ta del av befintliga stöd, såsom Industriklivet och de gröna kreditgarantierna. Det kan handla om kostnader för förstudier, teknikval, kompetensuppbyggnad och tillståndprocesser. Dessa investeringar är ofta så kallade sunk costs, det vill säga kostnader som inte kan återvinnas om förutsättningarna ändras.

Om etablerade stöd avskaffas eller förändras snabbt riskerar dessa investeringar att tappa sitt värde. Det kan i sin tur leda till ett marknadsmisslyckande, där företag blir mer försiktiga och avvaktar med nya investeringar eftersom de inte längre upplever styrmedlen som stabila och förutsägbara. Resultatet kan bli att nödvändiga klimatinvesteringar skjuts upp eller uteblir.

Regionen bedömer därför att stabilitet och långsiktighet i befintliga stöd är avgörande för att skapa förtroende och möjliggöra fortsatt omställning. Förbättringar och justeringar av stöden kan vara motiverade, men bör ske gradvis och på ett sätt som tar hänsyn till redan gjorda investeringar, för att undvika osäkerhet och onödiga samhällsekonomiska kostnader.

8.3.11 Sveriges agerande i EU och användning av EU-medel

Regionen delar bedömningen att EU-medel i ökad utsträckning bör användas för att stödja klimatomställning, innovation och näringslivsutveckling. Regionen vill samtidigt betona att regioners möjligheter att ta del av EU-medel varierar, bland annat beroende på organisatorisk kapacitet, tillgång till FoU-miljöer och erfarenhet av EU-program.

Regionen vill i detta sammanhang särskilt lyfta betydelsen av EU:s sammanhållningspolitik och regionalfondsmedel (ERUF), som utgör ett viktigt verktyg för långsiktig och platsbaserad omställning i regionerna. Möjligheten att effektivt använda EU-medel är även nära kopplad till tillgången till nationell basfinansiering för regional utveckling, såsom 1:1-medel, vilka möjliggör medfinansiering, projektutveckling och kapacitetsuppbyggnad.

För att ambitionen om ökad hemtagning av EU-medel ska få genomslag i hela landet behöver dessa förutsättningar beaktas, så att även mindre regioner ges reella möjligheter att bidra till och dra nytta av den gröna omställningen.

Kapitel 9 – Energiförsörjning

9.4.1 Energipolitiken bör vara långsiktig

Region Halland delar uppfattningen om att långsiktiga överenskommelser är av stor vikt för att skapa stabilitet i de energirelaterade frågorna och för att få till energiproduktion som kan realiseras på kort, medellång och lång sikt.

9.4.2 Målsättningarna för energipolitiken bör vara övergripande och stabila över tid

Energieffektiviseringsmål kan utformas så att de inte påverkar möjligheter till ökat välbefinnande. Nuvarande mål är relativt formulerat som energitillförsel per BNP vilket gör att energitillförseln kan öka om BNP ökar. Region Halland delar inte bilden av att energieffektivisering bara är ett medel för att nå övriga mål. Det är viktigt att ha mål om energieffektivisering då det ökar vårt välbefinnande när vi använder energin effektivt. Det är viktigt att dessa mål är kvantitativa för att säkerställa att styrmedel styr mot en effektivare energianvändning. Genom effektiviseringar kan vi frigöra energi och effekt till nya verksamheter.

9.4.4 Genomför förslagen i utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena

Region Halland vill lyfta fram att det idag finns flera flaskhalsar som begränsar överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige vilket påverkar både konkurrens och produktivitet i det sydsvenska näringslivet. Region Halland ser positivt på att Svenska kraftnät gör förstärkningar i transmissionsnätet för att öka överföringskapaciteten. Dessa förstärkningar bidrar till ökat flöde mellan elområdena, men har ingen direkt påverkan på möjligheterna att ansluta nya elanvändare eller nya elproducenter i Halland. Däremot bidrar de till en utjämning av elpriser och ett mer effektivt utnyttjande av Sveriges elproduktion. I april 2025 presenterades en EU-gemensam översyn av indelningen av elområden i Europa. Denna mynnade ut i en rekommendation från Svenska kraftnät att tills vidare behålla dagens indelning i fyra svenska elområden. I maj 2025 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att analysera förutsättningarna att ändra den nuvarande svenska elområdesindelningen. Detta i syfte att minska prisskillnaderna mellan elområdena och att påbörja ett arbete som på sikt gör att Sverige kan bli ett enda elområde. Det är av stor vikt att fortsätta att titta på dessa frågor för att öka både produktivitet och att främja näringslivsutveckling i hela landet.

9.4.5 En ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet bör kunna genomföras med statligt stöd

Region Halland anser att det är bra att det föreslås stöd till olika energislag. Region Hallands inriktning är att främja etableringen av fossilfri energiproduktion, så statligt stöd för detta är välkommet. Svenska kraftnät har fått flera förfrågningar kring anslutning av ny

elproduktion i Halland. Dels rör det sig om inmatning från havsbaserad vindkraft och utökad kärnkraftsproduktion. Dels rör det sig om en handfull ärenden som kombinerar elproduktion från sol- och vindkraft med energilagring. I de senare fallen har aktörerna ansökt om både inmatning och uttag av effekt. I grunden är det positivt med ökad elproduktion i elområde 3 och 4, inte minst med tanke på att elanvändningen förväntas att öka. Samtidigt är osäkerheten stor när det gäller effektnivåer och tidpunkter för inkoppling av såväl ny elproduktion som ny elanvändning. Detta medför ett ökat behov av transparens och samplanering mellan å ena sidan Svenska kraftnät och å andra sidan regionala och lokala aktörer. Nya anslutningar till transmissionsnätet kräver nätförstärkningar.

Kapitel 15 – Offentlig upphandling

15.3.1 Systematisk användning av erfarenheter

Region Halland tillstyrker utredningens förslag i den del som avser att inrätta ett nationellt register över leverantörer som uppvisat ihållande brister vid fullgörandet av offentliga kontrakt, där någon av de obligatoriska eller frivilliga uteslutningsgrunderna är tillämpliga. Ett sådant register bör kopplas ihop med leverantörskontrollutredningen för att skapa en effektiv och tidssparande process för leverantörskvalificering. Region Halland ser positivt på att Konkurrensverket utreder de praktiska och juridiska hindren.

15.3.2 Bättre inkösuppgifter

Region Halland ser positivt på bättre statistikuppgifter från hela inköpsprocessen. Det är viktigt att inhämtningen automatiseras och att den administrativa bördan på upphandlande myndigheter inte ökar.

Region Halland anser att förslaget om att bredda kravet på elektroniska inköp till hela den offentliga sektorn kräver ytterligare utredning. En sådan förändring riskerar att öka den administrativa bördan, särskilt för mindre upphandlande myndigheter som har begränsade resurser och olika förmågor beroende på storlek och volym av upphandlingsbara inköp. Det är därför viktigt att analysera kostnadseffektiviteten och proportionaliteten i förslaget, med särskilt fokus på hur mindre upphandlande myndigheter påverkas innan ett beslut fattas.

Region Halland tillstyrker utredningens förslag om att etablera en statlig annonsdatabas med en funktion liknande EU:s gemensamma annonsdatabas Tenders Electronic Daily (TED) för samtliga upphandlingsannonser i Sverige. En positiv effekt av en statlig annonsdatabas är att staten äger tillgång till upphandlingsuppgifterna och kan säkerställa att informationen bevaras på ett ändamålsenligt sätt. Inför beslut om införande av en statlig annonsdatabas bör det dock utredas vidare vilken påverkan det får för leverantörer som tillhandahåller upphandlingssystem, då annonsdatabasen i dag utgör en viktig inkomstkälla för dessa aktörer.

15.3.4 Stärkt nationellt upphandlingsstöd

Region Halland tillstyrker utredningens förslag om att stärka Upphandlingsmyndighetens upphandlingsstöd och ser myndighetens verksamhet som mycket viktig för att främja en rättssäker och effektiv offentlig upphandling.

Funktioner såsom frågefunktionen, stöd för hållbarhetskrav och arbetsrättsliga villkor är särskilt betydelsefulla och bör fortsatt prioriteras. Regionen ser dock gärna en utveckling även inom andra områden, exempelvis praktiskt stöd för komplexa upphandlingar, vägledning kring innovationsupphandling, digitalisering och AI.

15.3.5 Färre överprövningar och effektivare handläggning

Region Halland ser inte behov av att införa en avgift för överprövning av upphandlingar i nuläget. Den nuvarande ordningen bedöms fungera både tidseffektivt och rättssäkert, samtidigt som leverantörer har möjlighet att få sina rättigheter prövade utan ekonomiska hinder.

I vissa fall har den upphandlande myndigheten gjort en felaktig bedömning vid utvärderingen och ges då möjlighet att rätta utfallet, vilket är viktigt för att upprätthålla förtroendet för upphandlingssystemet. Med tanke på lagstiftningens komplexitet är rättspraxis en central del av rådgivningen kring lagens tillämpning.

Regionen konstaterar att Sverige har ett relativt högt antal överprövningar jämfört med övriga nordiska länder. Det är dock osäkert om införandet av en avgift skulle minska antalet överprövningsmål.

Region Halland tillstyrker utredningens förslag om att koncentrera upphandlingsmål till ett färre antal förvaltningsrätter och eventuellt även kammarrätter. Regionen delar utredningens bedömning att en sådan koncentration skulle bidra till en mer enhetlig praxis, vilket är positivt för rättssäkerheten och förutsägbarheten i upphandlingsprocessen.

Regionen ser däremot inget behov av att inrätta en särskild specialdomstol för upphandlingsmål, eftersom domarna vid nuvarande förvaltningsrätter och kammarrätter redan håller en genomgående god kvalitet.

15.3.6 Förändrade europeiska upphandlingsregler

Region Halland instämmer i bedömningen och ser positivt på ökad flexibilitet och bättre möjligheter till förhandling. Den nu pågående översynen av upphandlingsdirektiven för att förenkla regelverket och minska den administrativa bördan behöver också tas i beaktning.

Kapitel 16 – Konkurrens inom välfärdssektorn

16.4.1 Utvärdering och kontinuerlig omreglering

Region Halland instämmer i bedömningen att kvasimarknader regelbundet bör utvärderas och vid behov omregleras i syfte att åtgärda problem som eventuellt uppstått.

16.4.2 Höga krav för att delta på en kvasimarknad

Region Halland instämmer i bedömningen att det generellt bör ställas höga krav på aktörer för att få delta på en kvasimarknad. Att kraven uppfylls bör säkerställas både genom kontroll vid aktörers inträde och genom löpande tillsyn.

Region Halland bedriver ett aktivt arbete med att tillämpa systematisk uppföljning både i form av löpande uppföljning och vid behov fördjupad uppföljning av leverantörens utförande av uppdraget till exempel avseende patientsäkerhet, kvalitet i vården, följsamhet till uppdrag, avtal och lag, rätt ekonomisk ersättning, eller av andra skäl.

Kapitel 17 - Hälso- och sjukvård

17.3.1 Stärkt primärvård med tillräcklig resurstilldelning

Region Halland instämmer med att primärvårdens roll bör stärkas för att uppnå önskad förflyttning och hantering av framtida demografiska utmaningar. Patienter bör styras mot primärvård som första vårdnivå. Region Halland anser dock att styrning i form av att primärvårdens andel av de totala sjukvårdskostnaderna ska öka inte kan vara målet i sig utan mer får ses som en konsekvens eller faktor i analyser. De politiska besluten om resursfördelning behöver fattas med stöd av kunskapsunderlag och lokala förutsättningar. Region Halland ställer sig positiv till fler specialister i allmänmedicin.

17.3.2 Kravet på regionerna att tillämpa LOV tas bort

Region Halland är i grunden nöjd med vårdval i primärvården och är av uppfattningen att invånarens roll och effektiviteten har stärkts.

17.3.3 Ersättningssystem och beskrivningssystem

Region Halland ser inte behovet av att Socialstyrelsen ska rikta stöd till vårdens huvudmän när de utformar sina ersättningssystem. Förslaget innebär en inskränkning i det kommunala självstyret och hindrar regionen från att utveckla ändamålsenliga ersättnings- och styrmodeller.

17.3.4 Remisskrav för akutvård på sjukhus

Utredningen föreslår att primärvården ges ansvar för brådskande hälso- och sjukvård som inte kräver vård på akutsjukhus. För akuta besök på sjukhus införs remisskrav om inte särskilda skäl föreligger. Region Halland ställer sig positiv till att regioner och kommuner ska arbeta med att säkerställa tillgång till akut vård på ett kvalitativt och kostnadseffektivt sätt för hela systemet men är tveksam till förslaget om remisstvång. Ett remisskrav till akuten kan innebära konsekvenser för invånares tillgång till vård och det är också oklart för vilka patientgrupper ett remisskrav skulle bidra till ökad effektivitet eller bättre vård. Förslaget skulle förutsätta en omfattande utbyggnad av primärvårdsjouren vilket är ett beslut som bör falla inom det regionala självstyret.

17.3.6 Skyldigheten att ersätta digital utomlänsvård enligt utomlänstaxan tas bort

Nuvarande lagstiftning möjliggör för kontrakterande av underleverantörer inom vårdval och detta i kombination med invånarens lagliga rätt till fritt vårdsökande av öppenvård är grunden för nuvarande situation med fakturering avseende digital vård över regiongränser. Utvecklingen av den digitala vårdformen är i grunden positiv men möjligheten till indirekt offentlig finansiering utom regionernas kontroll behöver begränsas genom ett separat ersättningssystem, översyn av nuvarande lagstiftning eller annan åtgärd.

17.3.7 Bättre kontroll över den utförda hälso- och sjukvården

Region Halland instämmer med att systemet med privatpraktiserande läkare och fysioterapeuter verksamma genom den nationella taxan avslutas genom att LOL och LOF upphävs.

17.3.10 Vikten av prevention

Region Halland stödjer förslaget om att både preventionsinsatser och egenvård bör stärkas för att minska framtida vårdbehov och kostnader. Region Halland delar uppfattningen om att det är viktigt att det preventionsarbete som utförs inom ramen för primärvårdens uppdrag inte leder till undanträngning av andra insatser som hade varit av större nytta för patienten.

Region Halland anser att betydelsen av sekundärprevention också bör lyftas fram, något som saknas i betänkandet i sin helhet. Tidiga insatser efter insjuknande minskar risken för återfall och komplikationer, förbättrar prognosen och livskvaliteten samt stärker arbetsförmågan och produktiviteten. Sekundärpreventiva åtgärder är kostnadseffektiva jämfört med behandling av akuta återfall, främjar jämlik hälsa och kan förstärkas med digitala lösningar som möjliggör egenmonitorering. Som komplement till primärprevention är sekundärprevention avgörande för att bryta sjukdomsförloppet, förebygga kroniska komplikationer och bidra till ökad livskvalitet.

Regionstyrelsen

Mikaela Waltersson (M)
Regionstyrelsens ordförande

Krister Björkegren
Regiondirektör